

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Педагогічний факультет

Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Педагогічна конфліктологія у вищій школі

Другий (магістерський) рівень

Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 30.08.2019 р.

м. Івано-Франківськ – 2019

ЗМІСТ

- Загальна інформація
- Анотація до курсу
- Мета та цілі курсу
- Результати навчання (компетентності)
- Організація навчання курсу
- Система оцінювання курсу
- Політика курсу
- Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Педагогічна конфліктологія у вищій школі
Викладачі	Професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту ім. Б. Ступарика Савчук Борис Петрович
Контактний телефон викладачів	067 73 065 73
E-mail викладача	boris_savchuk@ukr.net
Формат дисципліни	Нормативна
Обсяг дисципліни	Кредити ЄКТС -3 (90 год.)
2. Анотація до курсу	
Курс «Педагогічна конфліктологія у вищій школі» спрямований на формування у студента адекватного розуміння процесу педагогічної взаємодії рівноправних суб'єктів спільної діяльності. Тематика, зміст дисципліни орієнтовані на оволодіння студентами конфліктологічними знаннями, уміннями та навичками організації діалогічної «суб'єкт-суб'єктної» взаємодії. Основні теоретичні положення, ідеї курсу розглядаються через призму психологічних механізмів, закономірностей, законів природного розвитку людини, її пізнавальної діяльності, становлення особистісних рис, що є умовою творчого пошуку вчителем шляхів, методів, засобів організації педагогічної взаємодії у ЗВО, здійснення опосередкованого впливу на особистість у цьому процесі. Загальні положення спираються на знання студентами філософії як методологічної бази та психології як теоретичної основи та сприяють кращому оволодінню досвідом психолого-педагогічної діяльності у закладах вищої і середньої освіти. Вивчення курсу «Педагогічна конфліктологія у вищій школі» відбувається шляхом обговорення, рефлексії, осмислення студентами теорії педагогічного конфлікту та власного життєвого досвіду, професійних уявлень, вироблення власних поглядів щодо педагогічної взаємодії та розв'язання і запобігання конфліктів у діаді «студент-викладач».	

Зміст дисципліни передбачає формування знань про: 1) теоретичні основи і засади педагогічних конфліктів у вищій школі; 2) зміст, методи, форми, технології запобігання і розв'язання конфліктів в освітньому процесі вищої школи; 3) психолого-педагогічні умови формування конфліктологічної компетентності здобувачів освіти; 4) стратегії поведінки студента і викладача у конфліктних ситуаціях у ЗВО. Це відповідає трьом змістовим модулям дисципліни, базові блоки якої створюють єдину модульну систему.

Лекційні та семінарські заняття навчальної дисципліни «Педагогічна конфліктологія у вищій школі» орієнтовані на викладання теоретичних основ та самостійну підготовку студентами проектів, творчих робіт, ситуаційних вправ, їхнього представлення та обговорення у групі, аналіз педагогічних ситуацій, фрагментів конфліктних ситуацій в освітньому процесі з позиції теоретичних ідей, концепцій, особистого досвіду, організацію мікровикладання студентів.

3. Мета і завдання курсу

Метою вивчення дисципліни є формування конфлітологічної культури і компетентності та системи знань, умінь щодо розв'язання педагогічних конфліктів у ЗВО.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- формування у студентів системи знань про суть і природу конфліктів у педагогічних ситуаціях;
- формування у магістрів знань, умінь щодо застосування конструктивних способів розв'язання конфліктів у різних педагогічних ситуаціях;
- формування розуміння природи конфлікту у навчально-виховному процесі та готовності до їхнього розв'язання;
- виховання відчуття відповідальності за розв'язання педагогічних конфліктів.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

знати:

- особливості педагогічної взаємодії педагога, викладача з учнями, студентами;
- передумови виникнення конфліктів у педагогічних ситуаціях;
- суть педагогічного конфлікту, його ознаки, особливості, структуру;
- рівні педагогічного конфлікту, етапи його ескалації, типи;
- психолого-педагогічні причини виникнення конфліктів у педагогічних ситуаціях ЗВО;
- стратегії поведінки вчителя/викладача у конфліктній ситуації;
- способи прогнозування, розв'язання конфліктів;
- особливості спілкування у конфліктній ситуації;
- модель розв'язання конфлікту;
- суть, особливості, умови застосування переговорів, медіації,

арбітрації.

вміти:

- аналізувати конфлікти у різноманітних педагогічних ситуаціях ВНЗ;
- застосовувати різні прийоми для попередження конфліктів у навчально-виховному процесі ВНЗ;
- управляти конфліктною ситуацією, застосовувати різні способи налагодження дисципліни;
- застосовувати доцільні стратегії поведінки в конфліктних ситуаціях.

4. Результати навчання (компетентності)

Компетентності:

- обізнаність із теоретико-методологічними основами, категоріальним апаратом та технологіями і методиками здійснення запобігання і розв'язання конфліктів у вищій школі;
- спроможність трансформувати теоретичні знання з педагогічної конфліктології у практичну взаємодію між різними суб'єктами освітнього процесу у ЗВО;
- готовність використовувати знання з педагогічної конфліктології у майбутній просвітній діяльності та інших сферах суспільного життя;
- здатність оперувати інноваційними методами, формами і засобами запобігання та розв'язання педагогічних конфліктів, які важливою професіоналізму здобувачів освіти;
- готовність студентів до самоосвіти та професійного самовдосконалення у набутті знань і досвіду, що стосуються педагогічної конфліктології.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу 90 год.

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	14 год.
семінарські заняття/практичні/лабораторні	16 год.
самостійна робота	60 год.

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний /вибірковий
1	Освітні/педагогічні науки	V	Нормативний

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Феноменологія міжособистісного конфлікту 1.Визначення і структура конфлікту. 2.Класифікація конфліктів 3.Функції міжособистісних конфліктів	Лекція	3, 10, 11, 15, 16, 17, 21, 23	Опрацювати конспект лекції та відповідні джерела 2 год		Протягом 2 семестру згідно із розкладом занять

Тема 2. Особливості перебігу конфліктів в освітньому середовищі вищої школи. 1. Навчально-виховне середовище як фактор виникнення конфліктів. 2. Причини і типологія педагогічних конфліктів. 3. Структура і класифікація педагогічних конфліктів. 4. Функції та динаміка педагогічних конфліктів.	Лекція	11, 15, 17, 21, 23	Опрацюват и конспект лекції та відповідні джерела 2 год		Протягом 2 семестру згідно із розкладом занять
Тема 3. Проблема конфліктологічної культури у вищій школі 1. Конфліктологічна культура: суть і структура. 2. Педагогічна конфліктна ситуація: особливості, види, динаміка. 3. Конфліктні особистості. 4. Стилi (моделі) поведінки у конфлікті.	Лекція	2, 3, 14, 15, 16, 21, 23	Опрацюват и конспект лекції та відповідні джерела 4 год		Протягом 2 семестру згідно із розкладом занять
Тема 4. Групові конфлікти міжособистісної взаємодії у ЗВО. 1 Конфлікти міжособистісної взаємодії в діаді «педагог - студент»: причини, форми, прояви. 2. Конфлікт «студент — студент»: форми, особливості протікання. 3. Конфлікти у науково-педагогічному колективі: «викладач-викладач»; «адміністратор — педагог».	Лекція	3, 4, 6, 11, 14, 15, 16, 17, 21, 23	Опрацюват и конспект лекції та відповідні джерела 4 год		Протягом 2 семестру згідно із розкладом занять
Тема 5. Конфлікт міжособистісної взаємодії в діаді	Лекція	3, 6, 7, 8, 11, 14, 15, 16, 17,	Опрацюват и конспект		Протягом 2 семестру

«педагог - студент» 1. Причини конфлікту «педагог - студент». 2. Ознаки педагогічного конфлікту. Конфлікти діяльності та конфлікти взаємин у виші. 3. Конфлікти дидактичної взаємодії та їхні стадії. 4. Деструктивні і конструктивні функції педагогічного конфлікту у ЗВО.		21	лекції та відповідні джерела 4 год		згідно із розкладом занять
Тема 6. Організаційно-педагогічна діяльність із запобігання і врегулювання конфліктів у ЗВО 1. Діяльність із запобігання і врегулювання конфліктів: основні підходи і компоненти. 2. Корекція взаємних оцінних ставлень у системі «студент - викладач» 3. Запобігання педагогічним конфліктам у ЗВО.	Лекція	10, 11, 12, 15, 17, 21, 23	Опрацювати і конспект лекції та відповідні джерела 2 год		Протягом 3 семестру згідно із розкладом занять

Тема 7. Конструктивне розв'язання конфлікту: умови, вимоги, поведінка 1. Загальні підходи до ефективного розв'язання конфлікту. А) Вимоги до поведінки в конфліктній ситуації Б) Умови і підходи до конструктивного вирішення конфлікту В) Метод аналізу (картографія) конфлікту 2. Модель поведінки викладача під час конфлікту 3. Практичні поради щодо оволодіння вміннями розв'язувати конфлікти.	Лекція	2, 3, 8, 11, 12, 15, 17, 21, 23	Опрацювати конспект лекції та відповідні джерела 2 год		Протягом 3 семестру згідно із розкладом занять
Тема 1. Передумови виникнення конфліктів у педагогічній взаємодії, характерні ознаки, структури 1. Особливості організації педагогічної взаємодії вчителя/викладача та учнів/студентів. Передумови виникнення педагогічних конфліктів. 2. Особливості, ознаки, структура педагогічного конфлікту. 3. Рівні конфлікту (суперечка, прихований, глибинний). 4. Динаміка, ескалація	Семінарське заняття	2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 20, 21, 23.	Опрацювати відповідні джерела, 2 год.	2,5 б.	Протягом 1 семестру згідно з розкладом занять

конфлікту у навчально-виховному процесі, його етапи.					
Тема 2. Типологія, психолого-педагогічні причини виникнення педагогічних конфліктів 1. Міжособистісні конфлікти у навчально-виховному процесі та внутрішньо особистісні конфлікти. 2. Особливості конфліктів у педагогічному спілкуванні (конфлікти сприймання, комунікації, взаємодії). 3. Класифікація педагогічних конфліктів за причинами виникнення.	Семінарське заняття	1, 2, 3, 5, 9, 15, 17, 18, 19, 21	Опрацювати відповідні джерела, 4 год.	5 б.	Протягом I семестру згідно з розкладом занять
Тема 3. Стратегії поведінки педагога у конфліктній ситуації, шляхи розв'язання конфліктів 1. Класифікація стилів поведінки педагога у конфліктних ситуаціях. 2. Шляхи вирішення педагогічного конфлікту за інтересами суперників (переговори, фасилітація, медіація, арбітрація). 3. Особливості, процедура проведення переговорів педагога зі студентами: А) Суть переговорів, їхні види (жорсткий, м'який, колаборативний); Б) Аналіз кожного етапу проведення переговорів.	Семінарське заняття	2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 14, 15, 16, 17, 21, 23.	Опрацювати відповідні джерела, 2 год.	5 б.	Протягом I семестру згідно з розкладом занять
Тема 4. Проблема запобігання і	Семінарське заняття	2, 3, 5, 8, 10, 11, 15, 17, 21,	Опрацювати	5 б.	Протягом I семестру

врегулювання конфліктів у ВНЗ. 1 Конфлікти міжособистісної взаємодії в діаді «педагог - студент»: причини, форми, прояви. 2. Конфлікт «студент — студент»: форми, особливості протікання. 3. Конфлікти у науково-педагогічному колективі: «викладач-викладач»; «адміністратор – педагог».		23.	відповідні джерела, 2 год.		згідно з розкладом занять
Тема 5. Групові конфлікти міжособистісної взаємодії у ЗВО 1. Основні підходи і компоненти діяльності із запобігання і врегулювання конфліктів у ВНЗ. 2. Конструктивне розв'язання конфлікту: умови, вимоги, поведінка. 3. Поведінка викладача під час конфлікту 4. Практичні щодо оволодіння вміннями вирішення конфліктів. 5. Запобігання педагогічних конфліктів у ЗВО.	Семінарське заняття, круглий стіл	2, 3, 11, 15, 17, 21, 22.	Опрацюват и відповідні джерела, 2 год.	5 б.	Протягом 1 семестру згідно з розкладом занять
Тема 6. Шляхи формування конфліктологічної компетенції майбутнього вчителя і викладача. 1. Поняття конфліктологічна компетенція студента. 2. Формування знань, умінь і навичок управління конфліктними ситуаціями і вирішення педагогічних конфліктів. 3. Технології підготовки	Семінарське заняття	2, 3, 11, 15, 17, 21, 22.	Опрацюват и відповідні джерела, 2 год.	2,5 б.	Протягом 1 семестру згідно з розкладом занять

майбутніх учителів до розв'язання конфліктів у міжособистісній взаємодії.					
Тема 7. Особливості фасилітації, медіації, арбітрації в міжособистісних конфліктах у ЗВО Заняття 1. 1. Поняття фасилітації та умови її застосування у розв'язанні педагогічного конфлікту. 2. Способи організації процесу фасилітації. 3. Суть медіації та її відмінність від фасилітації. Заняття 2 1. Принципи організації процесу та поведінки медіатора. Етапи проведення медіації. 2. Характеристика несудової арбітрації, відмінність від медіації. 3. Сюжетно-рольові ігри.	Семінарське заняття, презентація	2, 3, 11, 15, 17, 21, 22.	Опрацювати відповідні джерела, 4 год.	2,5 б.	Протягом 1 семестру згідно з розкладом занять
6. Система оцінювання курсу					
Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання здійснюється за національною та ECTS шкалою оцінювання на основі 100-бальної системи. (Див.: пункт «9.3. Види контролю «Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»). Загальні 100 балів включають: 30 балів за практичні заняття; 20 балів за самостійну роботу; 50 балів за екзамен.				
Вимоги до письмової роботи	Концептуально конкретне й емпірично верифіковане висвітлення питань і завдань ККР.				
Семінарські заняття	Оцінюються за п'ятибальною системою.				

Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання усіх передбачених форм навчальної роботи, які підлягають контрольному оцінюванню. Мінімальна кількість балів для позитивного зарахування курсу - 50 .
Політика курсу	
Політика курсу базується на гуманістичній освітній парадигмі, суть якої полягає у повазі до особистості студента, у праві й можливості майбутнього фахівця самостійно обирати спосіб засвоєння навчального матеріалу, використовувати нові методи, прийоми і засоби педагогічної діяльності; на навчанні у співробітництві, тобто спільній із викладачем діяльності; на плюралізмі як важливій основі розвитку інтелектуальних здібностей студентів, розвитку їхнього критичного мислення. Будь-які форми порушення академічної доброчесності не толеруються.	
Рекомендована література	
1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. URL: zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 2. Про освіту: Закон України від 5.09.2017 р. Київ: АЛЕПТА, 2018. 120с. 3. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. URL: https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013. 4. Про утворення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти : постанова КМУ від 15 квітня 2015 р. № 244 // Урядовий кур'єр. – 2015. – № 108. – 18 червня. 5. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. URL: постанова Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2015 р. № 266. URL: http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/101-perelik-galuzej-znan-i-spetsialnostej. 6. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від від 26 грудня 2015 р. № 848-VIII. URL: http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/112-zakon-ukrayiny-pro-naukovu-i-naukovo-tehnicnu-dijalnist	
Основна література	
7. Каплінський В.В. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник. Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015 224 с. 8. Козлова Г.М. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник. Одеса, 2014 200 с. 8. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник / О. В. Малихін, І. Г. Павленко, О. О. Лаврентьєва, Г. І. Матукова. Сімферополь : Дайфі, 2011. 270 с. 9. Михайличенко О. В. Методика викладання суспільних дисциплін у вищій школі: Навчальний посібник. / Вид. друге. Лоп. та перероблене. Суми, СумДПУ, 2009. 122 с. 10. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі. Навчальний посібник. К.: ЧП, 2007. 211 с. 11. Пометун О. І., Фрейман Г. О. Методика навчання історії в школі. К. : Генеза, 2006. 328 с. 12. Чужикова В. В. Методика викладання права.-К.: КНЕУ, 2010. 428 с. 13. Яворська Г. Х. Педагогіка для правників: Навч. посіб. К.: Знання, 2004. 335 с.	
Додаткова література:	
14. Авдєєнко А.П., Дементій Л.В., Поляков О.Є. Інтенсифікація навчального процесу та організація самостійної роботи студентів. <i>Проблеми освіти</i>. К. 2001. Вип.24. С. 108-111 15. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти в Україні: Історія, Теорія: Підручник. К.:Либідь, 1998. 560 с. 16. Андрусишин Б. І., Гуз А.М. Методика викладання шкільного курсу «Основи	

правознавства»: підручник. К.: Знання, 2008. 301с.

17. Барбашова І.А Дидактика: навч. посібник для ст-ів ВНЗ. 2-е видання. Донецьк: Ландон-XXI, 2011. 228с.
18. Барбашова І.А Загальні основи педагогіки: навч. посібник для ст-тів ВНЗ. 2-е видання. Донецьк: Ландон-XXI, 2011. 126с.
19. Бондар В. Дидактика: підручник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Либідь, 2005. 252
20. Вишневецький О.І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки : навч. посіб. Вид. 3-є, доопрац. і допов. К. : Знання, 2008. 568
21. Вітвицька, С. С. Основи педагогіки вищої школи : навч. посіб. К. : Центр навчальної л-ри, 2003. 320 с.
22. Вітвицька С.С. Практикум з педагогіки вищої школи. За модульною системою навчання. К., 2005. 395 с.
23. Волкова Н.П Педагогіка. К.: 2003.575 с.
24. Голік О.Б. Педагогічна майстерність: організаційно-управлінський аспект: Навч. посібник Донецьк, 2010. 242 с.
25. Гончаренко О. М. Права людини в Україні: навч. посіб. К.: Знання, 2008. 207 с.
26. Дидактика современной школы /Под ред. В.А.Онищука. К.: Рад. Школа, 1987. 350 с.
27. Застосування телекомунікаційних засобів у навчальному процесі (психолого-педагогічні аспекти): навчально-методичний посібник / авт. кол.; за ред. М.Л. Смульсон. К.: Педагогічна думка, 2008. 256 с.
28. Зеленський К.В., Козак В.І., Синишин О.В. Рейтинг як форма індивідуального підходу до всебічного розвитку особистості. *Нові технології навчання*. К. 2001. Вип. 30. С. 166-170
29. Законодавство України про працю : Збірник законодавчих та нормативних актів / Упоряд. М. І. Камлик. К.: Атіка, 2003. 944 с
30. Кайданова Л. Г., Мнушко З. М..Модульна технологія навчання: навч.-метод. посібник. Харків.: Золоті сторінки, 2002. 83 с.
31. Кашкар'юв Г.В. Методика організації правовиховної практики: навч. посібник. Донецьк: Ландон-XXI, 2011. 156с.
32. Кашкар'юв Г.В. Теоретичні та практичні аспекти компетентнісного підходу до підготовки вчителів правознавства: монографія. Донецьк: Ландон-XXI, 2011. 243с.
33. Коджаспирова Г.М., Петров К.В. Технические средства обучения и методика их использования: учеб. пособ. для студ. высш.учеб. заведений. М.: Академия, 2007. 352 с.
34. Костенко О. Б. Основи правознавства : посіб. для вступників до вищ. навч. закладів. Вид. 2-ге, доповн. і переробл. К. : Ін Юре, 2007. 600 с.
35. Курлянд З.Н. Педагогіка вищої школи. К.: Знання, 2009. 387 с.
36. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник. К.: Знання., 2005. 485 с.
37. Максим'юк С.П. Педагогіка: навч. посібник. К.: Кондор, 2009. 670с.
38. Малафіїк І. В. Дидактика : навч. посіб. К. : Кондор, 2005. 400 с.
39. Мистецтво бути викладачем: Практ. посіб. / А. Брінклі, Б. Десанте, М. Флегм та ін. За ред. О.І. Сидоренка. К.: Навчально-методичний центр „Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні”. 2003. 144 с.
40. Навчальні ігри з історії та правознавства : метод. посіб. для вчителя / Закарпатський обл. ін- т післядипломної освіти ; За ред. В.І. Кобаль. 3-є вид., доп. і перероб. Ужгород ; Мукачево ; Рівне ; Тернопіль ; Одеса, 2007. 200 с.
41. Нагаєв Методика викладання у вищій школі: навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 232 с.
42. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи : навч. посібник; М-во освіти і науки України, Львівський держ. ун-т внутрішніх справ. К. : Центр учбової літератури, 2009. 472 С.
43. Подласий І.П. Педагогіка. М.: ВЛАДОС, 2002. 569 с.

44. Про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців: Тимчасове положення. Наказ МОН України від 23.01.2004. № 48.
45. Слєпкань З. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. К., 2000.
46. Стинська В.В., Бойчук В.М., Ящишин З.М. Лекція як форма організації і метод навчання у закладах вищої освіти. Матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю «Актуальні питання підвищення якості освітнього процесу» (Яремче, 17 березня 2019 р.). Яремче, 2019. С. 60.
47. Туркот Т. Педагогіка вищої школи. К., 2011. 625 с.
48. Цокур О.Я. Педагогіка вищої школи: навчально- метод. посібник. Випуск 1. Основи наукового педагогічного дослідження / За ред. Панькова А.І. Одеса, 2002 С.424
49. Щекатунова Г. Моніторинг педагогічних нововведень . *Рідна школа*. 2009. № 4. С. 14-17.
50. Ярошук Л. Основи педагогічних вимірювань та моніторингу якості освіти: навчальний посібник. Луцьк, 2010. 308с.
51. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посібник. К.: Либідь, 2003. 560 с.

13. Допоміжна

52. Алексюк А.М. Педагогіка вищої школи. Курс лекцій: модульне навчання. К., 1989 218 с.
53. Авдєєнко А.П. Інтенсифікація навчального процесу та організація самостійної роботи студентів. *Проблеми освіти*. К. 2001. Вип.24. С. 108-111
54. Андрощук Аліна . Професія юриста в країнах Європейського Союзу. *Юридичний журнал*. К., 2011 34-37.
55. Величко О.Б. Гуманізація освіти та її вплив на становлення особистості студента. *Проблеми освіти*. К.-2001. Вип.24. С. 25-29
56. Інформаційні технології і засоби навчання: зб.наук. праць / за ред. В.Ю. Бикова, Ю.О. Жука. К.: Атіка, 2005. 272 с.
57. Болонський процес: Документи / Європейський ун-т / З.І. Тимошенко (уклад.). К. : Видавництво Європейського ун-ту, 2004. 169с.
58. Болонський процес: Нормативно-правові документи Болонський процес: Нормативно-правові документи / Європейський ун-т / З.І. Тимошенко (уклад.) З.І. Тимошенко (уклад.). К. : Видавництво Європейського ун-ту, 2004. 101с.
59. Болонський процес: проблеми реалізації у Львівській комерційній академії: Матеріали наук.-метод. конф. Л. : Видавництво Львівської комерційної академії, 2005. 382с.
60. Лалак, Н. Формування професійної компетентності у майбутніх учителів як психолого-педагогічна проблема. *Рідна школа*. 2009. № 5-6. С. 17-20.
61. Нові технології навчання: наук.-метод. зб. - вип. 61 / Ін-т інновац. технологій і змісту освіти МОН України; редкол.: О.П. Гребельник, Я.Я. Болюбаш, І.А. Шелест та ін. К., 2010. 185с
62. Щекатунова, Г. Моніторинг педагогічних нововведень. *Рідна школа*. 2009. № 4. С. 14-17.
63. Уліщенко, Андрій. Розвиток креативних якостей педагога в системі підвищення кваліфікації. *Освіта і управління*. 2009. № 1. С. 126-130. С. 130

.....

14. Інформаційні ресурси

1. pidruchniki.ws/pedagogika
2. readbookz.com/books
3. pedagogika.ucoz.ua
4. ukrkniga.org.ua
5. www.refine.org.ua
6. Studentam.net.ua

Викладач:

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту
ім. Б. Ступарика В.В.Стинська